

kan medføre disciplinært ansvar. Denne adgang til at gøre individuelt strafansvar og eventuelt disciplinæransvar gældende berøres ikke af det foreliggende lovforslag.

3. Kollektivt ansvar for offentlige myndigheder

Til fordel for at kunne pålægge kollektive enheder bødeansvar taler navnlig hensynet til det ønskelige i, at man også kan placere et strafansvar i tilfælde, hvor der klart er begået en overtrædelse, men hvor det af bevismæssige eller andre grunde er vanskeligt eller urimeligt at udpege enkeltpersoner som ansvarlige for overtrædelsen. Et kollektivt bødeansvar vil kunne virke særlig præventivt over for virksomheder m.v., idet muligheden for at blive pålagt et sådant ansvar vil skabe et incitament til at gennemføre en arbejdstilrettelæggelse samt kontrol- og afværgeforanstaltninger, der er egnede til at sikre, at reglerne overholdes.

Disse hensyn har ført til, at den gældende arbejdsmiljølov i § 86 indeholder en bestemmelse, der giver mulighed for at pålægge selskaber m.v. bødeansvar. Denne regel opretholdes med redaktionelle ændringer ved den foreslåede nye bestemmelse i § 86, 1. pkt. Omfattet af denne bestemmelse er ud over de enhedsformer, der udtrykkeligt er opregnet i bestemmelsen, bl.a. selvejende institutioner, fonde, foreninger og lignende sammenslutninger. Det gælder, selv om selskaberne m.v. driver virksomhed i henhold til en offentlig koncession eller iøvrigt helt eller delvis er ejet af staten eller en eller flere kommuner.

De hensyn, der generelt taler for strafansvar for kollektive enheder, må også antages at gøre sig gældende for så vidt angår offentlige arbejdsgivere. Muligheden for at idømme det offentlige et bødeansvar vil endvidere markere den ligestilling mellem offentlige og private virksomheder, som følger af arbejdsmiljølovens anvendelsesområde. Denne ligestilling med hensyn til overholdelsen af arbejdsmiljølovens regler bør også gælde i forhold til lovens straffebestemmelser og uden hensyn til, om den offentlige myndighed, som f.eks. ved DSB's biltransporter, udøver en virksomhed, der kan sidestilles med privat virksomhed, eller der er tale om administrativ forvaltningsvirksomhed m.v., f.eks. skatteforvaltning.

Det afgørende for strafansvaret bør være, om der foreligger en virksomhed, der er omfattet af arbejdsmiljøloven. Sanktionsreglerne i arbejdsmiljøloven er et middel til at håndhæve regler, der skal sikre de ansatte et sikkert og sundt arbejdsmiljø. En sådan styrket håndhævelsesmulighed over for offentlige arbejdsgivere har i praksis vist sig at

være påkrævet, og hensynet til de ansatte tilsiger derfor, at denne mulighed også gives i relation til offentlige arbejdsgivere.

4. Særligt om bødeansvar for kommuner.

Indtil højesterets dom af 29. januar 1986 («Farum-sagen») antoges det i landsretspraksis, at kommuner var omfattet af udtrykket »eller lignende« i den almindeligt formulerede regel om kollektivt bødeansvar for »aktieselskaber, andelselskaber eller lignende«, jfr. ovenfor under pkt. 2. Efter højesterets afgørelse er retsstillingen imidlertid nu den, at kommuner som sådanne kun kan pålægges bødeansvar, når der er udtrykkelig hjemmel hertil.

Spørgsmålet om strafansvar for kommuner er behandlet i betænkning nr. 996/1983 om ansvarsplacering og reaktionsmuligheder i kommunestyret. Betænkningen indeholder bl.a. anvisninger på, hvordan sådanne straffebestemmelser bør udformes. På grundlag heraf er der gennemført regler om spørgsmålet i enkelte nyere love. Som eksempel kan nævnes miljøbeskyttelsesloven, som ændret ved lov nr. 329 af 4. juni 1986.

Med henblik på at bringe retsstillingen indenfor arbejdsmiljøområdet i overensstemmelse med, hvad der tidligere antoges at være gældende, foreslås en bestemmelse om bødeansvar for kommuner som angivet i forslaget § 86, 2. pkt. Bestemmelsen er udformet i overensstemmelse med anbefalingen i betænkning nr. 996/83 om ansvarsplacering og reaktionsmuligheder i kommunestyret.

5. Særligt om bødeansvar for staten.

Der findes intetsteds i lovgivningen i dag regler om strafansvar for statslige myndigheder. Det er derfor noget helt nyt at indføre strafansvar for en statslig myndighed, f.eks. et ministerium som sådant.

Denne retstilstand bygger bl.a. på, at straf traditionelt opfattes som et af statens midler til styring af borgernes adfærd, men ikke af statens egen adfærd, ligesom en økonomisk sanktion over for staten kan siges at være uden præventiv værdi, idet bøderne jo tilfalder statskassen. Et statsligt strafansvar kan også siges at stride mod et formelt magtfordelingsprincip. Staten vil i sager af denne art skulle optræde både som anklager og som tiltalt.

Det kan endvidere anføres, at offentlige myndigheder i modsætning til den private sektor ved grundloven og lovgivningen er pålagt at udføre bestemte opgaver, og en myndighed kan derfor ikke uden videre blot standse sin virksomhed, for